

Tar Károly

Szebb jövőre várva

groteszk színjáték öt képben

Szereplők:

Lidia

Joó Jenő

Joó Jolán

I. Helybeli

II. Helybeli

III. Helybeli

IV. Helybeli

Őrnagy

Városi lakosok, felvonulók, katonák. Életnagyságú, arctalan bábuk, amelyek időnként a szereplők közé zuhannak.

Katonazenekar vagy hangszórókból katonazene.

1. kép

A függöny mögül halk katonazene, majd egyre hangosabb, ütemesen pattogó induló hangja. Amikor felmegy a függöny, a szereplők, a közjük zuhanó bábukkal képzelt járdán tolonganak, mozgatják, ütköztetik a bábukat az ünnepeltekre várva. Piros-fehér-zöld zászlóerdő. Az úttest fölött felirat: ÉLJEN NAGY MAGYARORSZÁG! Az utca a színpad háttéré felé keskenyül, a háttérben vetített képen múlt századi városkép, kisvárosi főtérrel, templomtoronnyal, amely fölött felhők gomolyognak. A katonazenekar a háttérben elfoglalja helyét, vidám indulót játszik.

LIDIA Rikítóan magyaros öltözetben, maga mutatóan, megjátszott lelkesedéssel énekl.

Édes Erdély itt vagyunk!

Érted élünk és halunk!

Győz a szittyá fergeteg!

A rohanó sereg...

JOÓ JOLÁN *Az előtérben élettársát kérdi.* Ez miért rázza itt a rongyot Jenő?!

JOÓ JENŐ Melyik a sok közül, Jolán?

JOLÁN Melyik, melyik? Hát a Bodokánék lánya. Aki a kukoricásba szokta hívni a fiúkat...

JENŐ Hiányzik neki valami... Nem a párta, Jolán! Mit gondolsz, honnan szerezte az ünneplőjét?

JOLÁN Azt hiszem Szabó nénitől kapta. Az ő lánya bezzeg nem élhette meg ezt a napot...

Hangzavar

I.HELYBELI Fehér lovon érkezik a kormányzó!

II.HELYBELI A lovas tengerész...

III. HELYBELI Pökhendi anyaországi mind...

LIDIA Éljen! Éljen! *Ütemesen* Magyarok! Magyarok! Magyarok! *Sívítva* Horthy!

Csáky, Teleki! Minden oláh menjen ki!

Hangzavar

I.HELYBELI *Ordítva iramodik az út szemben lévő oldalára* Dől a torony! Emberek!

Reánk dől a torony!

A vetített képen a torony fölött gomolygó felhők. A tömeg rémülten menekül. Kavarodás. Ordító, groteszk fűvőszene. Fokozatosan elsötétülő színpad.

2. kép

Ugyanott, azonos szereplők, a színpadot betöltő lezuhanó bábuk között vörös zászlóerdővel, rendezett sorokban vonulnak a tér felé, a nagygyűlésre. Az induló és hőkölő sorok szélén buzgó sorfelelősök rendezik a sorokat, fegyelmeznek, jelszavakat ordítanak. Minden elhangzott jelszót követően a tömeg hangszórókból felerősített bárgyú éljenezése hallszik. A zenekar munkásindulót játszik. Az utca fölött feliratos táblák:
Éljen a dicsőséges Szovjetunió! ÉLJEN NAGYROMÁNIA!

LIDIA *Sorfelelősként, rikító román nemzeti viseletben, erősen festve, sârba tánclépésekkel illegeti magát.* Éljen a proletárnemzetköziség! Éljen a világ dolgozóinak atyja, a mi drága Sztálin elvtársunk! Le a BURZSOÁZIÁVAL! *Eltűnik a tömegben.*

JOLÁN *Férjéhez.* Jenő, ez már megint itt van! Vajon most mi akar?

JENŐ *Felesége füléhez hajolva.* A sorfelelősök elöl állnak a lakáskiutalások listáján. És a főnökének is sürgős, mert már unja kedvesét az íróasztalra fektetni...

JOLÁN *Felvitte az isten a dolgát!* A pártirodán dolgozik?

JENŐ *Szívvvel és testtel...*

Hangzavar

I.HELYBELI *Dúdolva*

Ez a harc lesz a végső...

Fogjunk össze végre hát...

Nemzetközivé válik... ehelyt is... a világ!

II.HELVBELI *Dörgő hangon, ütemesen.* Pauker, Luka Veres! Pauker, Luka Veres!
Pauker, Luka Veres!

III.HELVBELI *Félre* Pauker, Lyuka Veres!

Hangavar

Néhány puskalövés csattanó hangja. A színpad közepén az egyik munkásarcú helybéli, sarló-kalapácsos zászlót tart, a lövéstől lehanyatlik. A tömeg felhőrdül. A sorfelelősök menekülnek. Ütköznek a bábukkal. Kavarodás.

I.HELVBELI *Felháborodva.* Megölték a zászlótartót!

II.HELVBELI *Izgatottan.* A templomtoronyból lőttek...

Kavarodás

I. HELVBELI *Kiemelkedve figyel.* Hozzák a pópát, Ő volt a tettes...

II. HELVBELI *Felháborodva* Gyalázat! Gyalázat!

I. HELVBELI *Vesszen a gyilkos!*

LÍVIA *Piros blúzban, bőrszoknyában, erősen festve, fenyegetően.* Le a burzsoá székértolókkal! Vesszenek a papok! Halál a háborús bűnösökre! Világ proletárjai egyesüljete!

Hangzavar, kavarodás, lassan sötét.

3. kép

Ugyanott évtizedekkel később, karácsonyt váró, szép havazásban, Néhány lyukas román zászló. A tömegből kiválva, néhány felkelő a színpad előterében sortűzre készülő szakasz katona elé áll. Farkasszemet néz a remegve célzó katonákkal.

I.HELVBELI *Le a zsarnoksággal!* Vesszen a diktátor!

II.HELVBELI *Éljen a szabadság!*

III.HELVBELI *Kabátját ledobva, italtól és a forradalomtól mámorosan.* Ide lőjete! Öljetek meg, testvéreim!

IV.HELVBELI *Kilépve a tömegből.* A hadsereg velünk, kicsoda ellenünk!

Hangzavar. A tömeg üzemesen érthetetlen jelszavakat zeng!

ÖRNAGY *Ijedten a szakaszhoz.* Felkészülni!

JOLÁN *Jenőhöz.* Menjünk innen. Ezek vadállatok...

JENŐ *Átfogja a felesége vállát, biztatja a tömeget.* A hadsereg velünk! A hadsereg velünk!

III.HELVBELI *Féher ingét indulatosan letépve magáról.* Ide lőjete!

ÖRNAGY *Előkapva pisztolyát céloz.* Tűz!

A tétovázó katonák kezében rendre eldőrdülnek a fegyverek. Fényképezőgépek fénye villan. A fehér inges és még néhányan elesnek. A tömeg menekül. Hangzavar, kavarodás. A zenekar addig halkán játszott forradalmi dala felerősödik.

Hitelen sötét.

4. kép

Az előtérben pad. A háttérben parkrészlet, koraesti szürkületben.

JENŐ *Megöregedve. Pihen a padon. Dalt dúdol, csúfondárosan elnyújtva.*

Szomorú disznószar
De megrepedeztél
Kifújta szádat
A zord keleti szél

I.HELYBELI *Csoszogva közeledik.* Vigadjunk szomszéd! Vigadjunk! Megjött a szebb jövő!

JENŐ Mindig volt valahogy... Látom, maga sem hisz benne, esténként, ha nem felejtett volna el Brassait utánozva számolni, tudná, hogy hányat lépett. Vajon lépett már eleget? Vigyázzon, nehogy úgy járjon, mint papago indián...

I.HELYBELI Hááát miért?! Az hogy járt?

JENŐ Tudja azt maga is!

I.HELYBELI Lehet, hogy tudtam... Rég volt, igaz sem volt...

JENŐ Az pedig úgy járt, hogy nagy nehezen kilencig számolt. És összeesett!

I.HELYBELI Miért?

JENŐ Talán a fáradtságtól. Tud jobbat?

I.HELYBELI *Leül a padra.* Kétezer után már nem számolom. Elég nekem ennyi... Ki gondolta volna, hogy ezt is megérjük...

JENŐ Megérni megértük. Megérni kellett volna... De erről elfeledkeztünk a nagy rohanásban. Szegény jó feleségem, Isten nyugosztalja, megérdemelte volna legalább még ezt az évtizedet...

I.HELYBELI Magára viszont nem jellemző a nagy sietség. Ezen a padon üldögél, ha nem tévedek legalább húsz esztendeje. Vagy évszázada? Tudja a fene, úgy rohan az idő. Mit csinál itt tulajdonképpen?

JENŐ Ülök.

I.HELYBELI Azt látom. Szóval ül. Mások is ültek éppen eleget...

JENŐ Ülök és gondolkozom.

I.HELYBELI Kipiheni magát, ugye?

JENŐ Akad mit kipihenni. De a fúrás nem kenyerem...

I.HELYBELI Ezt nem szokás bevallani. A besúgást sem. Lehet, hogy az már nem kifizetődő. Mostanában is bemocskolhatnak akárkit a törtetők. De azért becsületesebb világ ez, legalább ismerhetjük a rágalmazóinkat. A régi besúgókat már soha...

JENŐ Ezen egy percig sem gondolkodom. A világ amúgy sem úgy megyen, ahogy álminkban látjuk. Mással foglalom el magam. Esténként kiülök ide, figyelem, hogy hányféle fehér-fekete árnyalattal lopakodik fölém az este. Az a képtelenség foglalkoztat, hogy a fekete változatai összeszámlálhatók, értékei vetekednek a szivárványszínekkel.

Az emberi lélek, ha van ilyen, bizonyára hasonlóképpen rejtőzik.

I.HELVBELI Volt egy öreg nagynéném, szelíd anyóka. A belvárosi udvarok hőmérsékletkülönbségeit tanulmányozta kevés szabadidejében. Különböztetett misékre járt, hajnalban kelt, késő éjjelig virrasztott, mert a plébános iránti vágyakozását kellett neki leveleznie. Kerti hőmérővel járta az udvarokat és éveken át statisztikát vezetett méréseiről. Napsütött udvarunkon mindig csodálkozott, hogy néhány fokkal mindig melegebbet mér. Pajzán gyerek voltam, elhittem vele, hogy mi fűtjük az udvarunkat.

JENŐ Hogy jön ide ez a történet?

I.HELVBELI Csak úgy, hogy a bogárgyűjteményekben is furcsán különbözök az egyedek. Maga a szürkeséget bámulja, a vénkisasszony pedig egész életében melegségre vágyott mindaddig, amíg maga is kihűlt. Vigyázzon, szomszéd! A szürkeség ragályos lehet, unalmas lesz tőle az élete...

JENŐ Maga csak ne féltsen engem. Papagájszínű itt az élet. Csak ilyenkor, estefelé hoz némi nyugodtságot fekete-fehéren a gondolat. Ilyenkor szinte maguktól elválnak egymástól a jó és rossz dolgok, az árnyalatokat mi erőltetjük, hogy könnyebben elviseljük kudarcainkat. Mindnyájan győztesként szeretnénk kikerülni összeütközéseinkből. Hegy hegygel is találkozik, összeborul, összeverődik, hát még ember az emberrel! A koccanások elviselhetőek, az egymásnak feszülésekkor a kiszorítottság félelme ösztönöz örökös egymással szembe fordulásra. Sokan nem férnek a bőrükbe, nyúznak másokat, nyagatnak, lökdösnek gyengébbeket a gyorsabb elmúlásba.

I.HELVBELI Sötétedik!

JENŐ Egyre korábban. Korábban, mint szeretnénk. *A színpad háttérére felé figyel.* Az hiszem a színházban vége az előadásnak. Jönnék! Jönnék már...

5. kép

II.HELVBELI *Futva érkezik a közben kivilágosodó színpadra.* Jönnék! Jönnék!

II.HELVBELI Érkeznék!

IV.HELVBELI Itt vannak!

Bábuk zuhannak a színre, betódulnak a szereplők. Sokféle zászlót lengetnek. Feliratot táblákat hoznak:

Szebb jövőt! Jövőt!

Katonazenekar masírozik. Vörös futószőnyegot gurítanak a színpad előterébe, mögötte jobbra figyelő várakozók gyurakodó tömege kíváncsian várja az érkezőt, az ünnepet... A zene fokozatosan halkul.

JOÓ JENŐ SZELLEME *A színpad előterének baloldalán hófehéren lebegve.* Emberek! Halljátok a diktátorok dalát:

Hozzánk imádkozik az Úr!
 Leborul az ember előtt,
 aki semmiből teremtette őt.
 Vétkeiért bocsánatunkért esedezik,
 imája olvasóján számolhatatlan.
 Mantrája zúg, imamalma pereg szüntelen,
 füstölőt lóbál, zsolozsmát mormol,
 tömjénnel teli a levegő, üres
 áldozni való kincseinek kosara,
 bánatában megtörve, fénypalástjában
 halni készül. És fél nagyon:
 mert nem szerethet egyformán mindenkit,
 nevető arcát nem leled a Bibliában.
 Őrszolgálatában ismételten elaludt,
 eltúrta véres háborúinkat, felkentjeit,
 midőn ölni buzdítottak, s elnézte
 rablott kincseinket, semmibe vette
 ölelésre tárt karunk sugaras melegét.
 Őt hívjuk alantas vágyainkban, fondorlatos
 álmainkban, törtetésekben, agyatlan
 harcainkban, amikor egymásra hágva
 egyre magasabb polcokra kívánczunk,
 s még focimeccseken is, ha gólokkal
 tönkreverni akarjuk ellenfeleink.
 Bűne, hogy már nem eszik a tudás fájáról
 friss gyümölcsöt, s ezért paradicsomunkban
 helye nincs. Hitetlen kerubok kószálnak
 az Édenkert mélyén, kíváncsian feszítik
 a Frigyláda megkövesedett fedelét:
 a teremtés titka – univerzális USB-én – ott hever.
 Hallgassuk imáját, fogadjuk hódolatát!
 És csakazértis: „Szeressük egymást, gyerekek!”

Az erősödő majd halkuló EU Himnusz üteméhez igazodva a szereplők rendre bábukhoz hasonló mereven bámulva várakoznak a vörös szőnyeg mentén. A kitarított állókép végén nagyon lassan félig ereszkedik a függöny. A néma csendben zöldre festett arcú, háromkerekű nyikorgó biciklin kislány érkezik lassan lopakodva. A színpad közepén leszáll a kerékpárról, kezét szemellenzőnek használva a nézőteret vizsgálja némán. Aztán hirtelen, a nézőtéren át kacagva kiszalad a teremből. Miközben lemegy a függöny a zenekar groteszk ütemváltásokkal a Radetzky indulót játssza kifulladásig.